

● Rakennetun ympäristön hoito

Helsingin kaupungin vanhus- ja vammaisneuvostot ovat tarkastelleet Rakennus- ja maankäyttölain lukuun 22 (Rakennetun ympäristön hoito) kirjattuja näkökohtia (kriteerejä) terveellisyys, turvallisuus, käyttökelpoisuus, haittaamattomuus, rumentamattomuus, siisteys, hyvä kaupunkikuva, viihtyisyys, esteettömyys, ympäristöön sopeutuvuus ja valvonta.

Tarkastelun tarkoitus oli löytää Helsingin alueella ajankohtaisia ja yleisesti huomionarvoisia ongelmia. Suppeatkin kirjaukset kuvaavat tilanteiden moni-ilmeisyyttä ja ratkaisumahdollisuuksien erilaisuutta.

● Esteettömyys	Tasaisuus, hissit, johteet, penkit, valaistus.
● Turvallisuus	Turvalliset jalkakäytävät ja suojatiet, varoitimet, liukkauden torjunta
● Viihtyisyys	Talvivihreät pihat, kadut, puistot ja puutarhat, siisteys, sääsuojat
● Hyvä kaupunkikuva	Moniarvoinen maisemansuojelu
● Valvonta	Naapuri, talonmies, ympäristöhoitaja
-

Toivomme teiltä kannanottoja ja ideoita tarkasteluun sekä huomioita siitä, miten Helsingin eri alueilla nämä asiat toteutuvat.

Tiedustelut: Väinö Castren (puh. 09-166 2329 tai gsm 050-559 2556, e-mail: vaino.castren@hkr.hel.fi)

[\[Esteetön asuminen\]](#)

● 1. Esteettömyys (vrt Rakennustieto: Esteetön rakennus ja ympäristö)

- **1.1 Liikkuminen talvisin** Lumen, lumivallien ja jään poistaminen sekä liukkaudentorjunta alueellisesti suunnitellulla tavalla; erityiskohtia pysäkit, syöksytorvien alustat, kadun ja pihojen tai puistokäytävien rajat; pihojen talvikäyttö on tehtävä houkuttelevammaksi; penkkien lumisuus; liikkumisrajoitteisen ehdot (keppi, rollaattori, saattaja);
- **1.2 Penkit** Penkkejä tarvitaan lisää erityisesti talveksi ja mäkisille kaduille, sairaaloiden lähelle, ulkoiluteille, leikkikentille ja tavarataloihin;
- **1.3 Kulkuväylien tasaisuus** Kevyen liikenteen väylien tasaisuudelle on saatava normit, jotka ovat talon- ja ajoratojenrakentamisen väliltä ei ajoratoja huonompaa laatua (kaivojen kannet, halkeamat, painumat, muhkuraisuus, kaltevuus, keskeneräisyys)
- **1.4 Vastuu huollosta** Talonmiesjärjestelmä tulisi palauttaa. Esteettömyys on sidoksissa vastuuseen, jota ulkopuolinen huoltohenkilö ei koe samalla tavalla kuin talossa asuva
- **1.5 Huoltoliikenne** Huoltoliikenteen oikeutta pysähtyä kuorman käsittelyä varten jalankulkualueilla tulee rajoittaa siten (tarvittaessa kiintein estein), että jalankululle on aina vapaa väylä korttelin sivulla, eikä sitä saa (voi) edes käännettäessä ylittää
- **1.6 Esteet jalkakäytävällä** Mainostelineet kävelytiellä tulee sijoittaa siten, että ne eivät kavenna jalankululle varattavaa tilaa, eivätkä aiheuta kompastumis- tai törmäämisvaaraa
- **1.7 Hissien rakentaminen kerrostaloihin** Hissien rakentamista kaikkiin vanhoihin yli 3-kerroksisiin taloihin tuetaan voimakkaasti, jos rakentaminen on teknisesti mahdollista
- **1.8 Portaiden sijasta luiskat** Portaat ja varsinkin muutamat tai yksittäiset askelmat korvataan luiskalla kaikkialla, missä se luiskan pituuskaltevuuden suhteen on mahdollista
- **1.9 Ulko-oven avautuminen** Ulko-ovien on avauduttava vetimestä tai painikkeesta laueten. Odotus- ja ohitustilaa on oltava riittävästi oven vierellä
- **1.10 Kynnykset** Kynnykset tulee poistaa tai korvata laskeutuvalla tiivisteellä tai luiskalla
- **1.11 Käsijohteet** Luiskat varustetaan käsijohteella
- **1.12 Vesikourut** Vesikourut varustetaan kansilla
- **1.13 Kaiteet** Kaiteet varustetaan johteilla kahdella korkeudella. Kaiteita sijoitetaan määräväleihin (vilkkaita ajoratoja päin roiskeilta suojaavaa mallia).
- **1.14 Katuväläistys** Katu- ja puistoväläistystä lisätään jalankulkuväylillä kiinnittäen huomiota häikäisemättömyyteen
- **1.15 Opasteiden luettavuus** Opasteiden hahmotettavuus ja luettavuus paremmaksi: ruotsinkieli ja muutkin kielet laajempaan käyttöön; opasteet sijoitettava niin ylös, että niihin ei törmää ja niin alas, että huononiskainenkin ne näkee
- **1.16 Jalankulun suosiminen** Jalankululla tulisi olla etuoikeus kevyen liikenteen väylien käyttöön suhteessa polkupyöräilyyn, rullaluisteluun ja rullalautailuun, ellei jälkimmäisiä saada kokonaan omille väylilleen tai ajoradalle, jonne ajoneuvot kuuluisivat
- **1.16 Valokytkimet** Valo- ym kytkimien sijainnit ja toimintatavat tulisi vakioida

● 2. Turvallisuus

- **2.1 Liikkuminen talvisin** Liukkauden torjuntaan keskitytään rakenteellisella ennalta ehkäisyllä ja hiekoituksella oikea-aikaisesti. Jäätynyttä vettä keräävät painanteet poistetaan, kaltevat pinnat oikaistaan, liukkaat pinnat vaihdetaan, valuvat vedet johdetaan pois, tarvittaessa sulatetaan ja kuivataan
- **2.2 Suojatiet** Suojatieristeysten näkemät tehdään helppoiksi hahmottaa, suojatiepituudet mahdollisimman lyhyiksi, mahdollisuuksien mukaan ja tarvittaessa väliodotusalueet (kaide ja penkki), jalankulkuvalot riittävän pitkiksi (esimerkiksi lisääikapainikkeella), suojateiden (risteysten) korotus ja karhennus (raitamaali on liukas).
- **2.3 Pihan ja portaan turvallisuus** Talonmiesjärjestelmä tulisi palauttaa portaan ja pihan turvallisuuden sekä tarvittaessa apuun kutsumisen mahdollisuuden vuoksi.
- **2.4 Sisääntulon ongelmakohdat** Irtonaiset matot, korotetut ritilät ja ovien aukipitotapit pois kulkupinnalta.
- **2.5 Valaistus** Valaistus paremmaksi varsinkin poikkeavien ja vaarallisten tilanteiden kohdalla. Tarvittaessa turvavalistus.
- **2.6 Saattajan vaatima tila** Saattajalle ja sairaankuljetukselle on oltava tilaa jalkakäytävällä.
- **2.7 Hoitolaitosten turvallisuus** Hoitolaitosten palo- ja poistumisturvallisuusmääräyksiä tiukennetaan vahinkojen ja laiminlyöntien vaikutusten vähentämiseksi.

[[Rakennetun ympäristön hoito](#)]]

● 3. Viihtyisyys

- **3.1 Liikkuminen talvisin**

Talvipihan on liikuntaesteistä lähinnä olevana ulkotilana oltava mahdollisimman paljon asukkaiden toiveiden mukainen. Liikuntakykyisten on helppo mennä kauemmaksikin. Kylmän ja sateen suojat sekä viihtymisen syyt tulee tehdä mahdollisiksi - pelkkä asfaltti ja autopysäköintialue ei riitä.
- **3.2 Tuttu osapuoli**

Talonmies on passiivisten kontaktien tuttu osapuolena ympäristösuhteiden peruspalvelu
- **3.3 Aktivoiva, kannustava ympäristö**

Jos ikääntyvä ihminen halutaan saada lähtemään ulos edes kuntonsa ja terveytensä ylläpitämiseksi, on niiden lisäksi (tai niistä huolimatta) ulosmenolle oltava muitakin syitä: houkutuksia haluja, tarpeita, kutsuja. Jos ulosmenoon liittyy pelkoa, ärtymystä, vähättelyä, uhkia ym kielteisiä tunteita tai tietoja, ei ulos mennä. Ympäristön täytyy siis olla aktivoiva, ei pelkästään salliva.
- **3.4 Houkutteleva ympäristö**

Ulosmenon perusmotiivi on asiointitarpeen lisäksi mennä olemaan ja kokemaan, joten olemiseen houkutteleva ympäristö on peruspalvelu, ja sitä varten on eri etäisyyksillä kodista ja erilaisilla alueilla oltava olemisen varusteita: lämpimiä penkkejä talvella, katoksia syksyllä, tuulensuojapensaikkoja myrskyllä, luonnon hiljaisuutta kaupungin keskellä ym. Retkeily, tutustumismatkat ja elämysseikkailut ovatkin jo lähes luksusta.
- **3.5 Ikääntyvän kävelijän oikeudet**

Ulkona toimiminen on myös ikääntyvän kävelijän oikeus, ei pelkästään rata-autoilijan, rullalautailijan tai terassilla kaljoittelevan. Toimia pitää voida tavoillaan siis jalkakäytävällä, aukiolla, pyörätiellä, ajoradalla, puistossa, metsässä, ym. Miksi ajoneuvoja käyttäville tehdään väyliä, joilla he saavat liikkua mahdollisimman nopeasti ja mukavasti toisten häiritsemättä, mutta liikuntaesteisten täytyy selviytyä muiden ehdoilla?
- **3.6 Ympäristön siisteys**

Ympäristön huonoimpia ominaisuuksia ovat sen saasteet: pöly, melu, haju, lika, roskat ja töhryt. Jos ulkotila on ihmiselle ajankulun keskeinen mahdollisuus, on sen aisteilla koettava laatu kriittisen tärkeä kuten kullekin se ympäristö, johon hän toimiensa kautta on sitoutunut.
- **3.7 Luonnon kauneus**

Luonnonelementit: maisema, kasvillisuus, lehtivihreä, kukat, linnut, oravat, ym kuuluvat ympäristön parhaimpaan sisältöön. Eri vuodenaikojen kokeminen virkistää henkisesti ja tarjoaa vaihtelua myös liikunnan kannalta tärkeisiin harrastuksiin. Ongelmallisinta aikaa on kaupunkioiloissa talvi, jolloin kaupunkikuva, ilmasto ja maisema ovat ankeat ja liikenteen, liikkumisen ja kanssaihminen asenteiden ongelmat pahimmat. Talvipuutarhat, talvipuistot, talvikadut, talvikaupunki ovat asioita, jotka palvelevat myös kaikkien ihmisten elämän tarkoitusta.
- **3.8 Hyvä seura**

Ihmisen perustarpeena on seura: muut ihmiset ja tietysti kotieläimet: koirat, kissat, linnut, kalat, ym. Erityisasemassa ovat lapset ja nuoret, jotka edustavat elämän jatkuvuutta.
- **3.9 Katujen siisteys**

Katujen siisteyteen tulee kiinnittää erityistä huomiota.

● 4. Hyvä kaupunkikuva

● 4.1 Rakenteiden sopivuus ympäristöön

Rakennusten, rakennelmien, rakenteiden, varusteiden, kalusteiden ja koristeiden on sovittava ympäristöönsä. Osansa kaupunkikuvassa aiheuttaa kaikki toiminta ja sen edellyttämät laitteet ja varusteet, vaatteet, valot, liikkeet ja liikenne. Kulttuuriarvojen ja luonnonarvojen toisiinsa liittymisen sopusointu on ympäristöön sopivuuden tavoite.

● 4.2 Asukkaiden vaikutusmahdollisuudet ympäristöönsä

Luonnontilainen ympäristö on lähtökohtaisesti olemassaoloon oikeutettu. Ihmisen aiheuttamien muutosten hyväksyttävyyden on kulttuuriympäristön laadun kriteeri. Julkisessa ympäristössä hyväksyttävyyden toteutuu kansanvallan edustajien kautta pääasiassa kunnallishallinnossa. Asukkaat ansaitsevat sen ympäristön, jonka hyväksyvät. Oleellinen kysymys kuuluu: ovatko asiantuntijaviranhaltijat ja luottamushenkilöt paneutuneet ja ymmärtäneet asukkaiden ympäristötarpeet? Mitä on ympäristömoraali?

● 4.3 Kauneuden kokemisen tärkeys

Luonnontilainen ympäristö on lähtökohtaisesti kaunis ja se on oikeutetusti myös ihanne. Kulttuuriset muutokset kehittävät ja hyödyntävät, rajoittavat tai abstrahoivat luontoa ja saattavat siten tuottaa joko kaunista tai rumaa ympäristöä. Kauneuden kokemisen riippuvuus aistijan tajunnasta ja kyvyistä johtaa kauneuden arvotuksessa yksilöllisyyteen, mutta ei poista ympäristön kauneuden itseisarvoja laajassa kauneuden tulkinnassa: esteettisyydessä. Tietysti on niinkin sananlaskua soveltaen, että "maassa, jossa rumuus on ihanne, on hulluutta olla esteetikko".

● 4.4 Ympäristön hahmottaminen

Ympäristön hahmottaminen tapahtuu aistien, tajunnan ja muistin avulla. Tutut aistiärsykkeet, mielikuvat ja muistot suhteuttavat ympäristön henkisyteemme ja biologiaamme itsemme hallitsemalla tavalla. Odotuksemme toteutuvat ja yllätykset ovat myönteiset. Poikkeavat ja ristiriitaiset, yllätykselliset tai puuttuvat ärsykkeet häiritsevät, uhkaavat, tekevät epävarmaksi. Mielenkiinnon herääminen ja säikähtäminen ovat vastakkaisia vaikutuksia kaupunkikuvasta

● 4.5 Ympäristö kokonaisuutena

Kaikella tehdylläkin on olemisen todellisuus, jonka oikeus on hyöty- tai arvokysymys. Yksittäisillä hyvänkin ympäristön osilla saattaa olla huonoja ominaisuuksia, mutta kokonaisuutena, kulttuuriympäristönä tai kotiseutuna, ovat ne osana elettyä elämää myös osa kaupunkikuvan hyvyyttä

● 4.6 Ympäristön viestimät arvot

Kaupunkikuva, jossa ei ole tuntevia henkisiä arvoja on steriili. Ei riitä, että tuotetaan käyttökelpoista, kestäväää, kallista tai edes kaunista, jos henki ei viesti arvojen, mieluummin moniarvoisuuden, avoimuuden ja hyväksyvyyden olemusta

---

[[Rakennetun ympäristön hoito](#)]]

● 5. Valvonta

● 5.1 Laatu ohjaavat tekijät

Yleiset ympäristön laatuun liittyvät vaatimukset ja velvoitteet ovat kirjatut lakeihin, asetuksiin ja rakennusjärjestyksiin, rakentamismääräyksiin, normeihin ja ohjeisiin. Maan tapa ja perinne ovat ohjanneet toimijoita omakohtaisen vastuun kokemisen tai itsestäänselvyyden kautta. Myös resurssien ja vaihtoehtojen vähäisyys oli luonnollinen yhdenmukaistaja ja laadun tae. Kriittisyys, eleettömyys ja historiallisten menettelyjen aito suosiminen on toivottavaa

● 5.2 Luvat

Rakennus-, toimenpide-, työmaa- ja maisemalupamenettelyt ovat tarkoitettuja hyvän elinympäristön suojelemiseksi ja aikaansaamiseksi. Päätösten kohtuullisuuden varmistamiseksi kaikkien asianosaisten tulee vaikuttaa niihin, niin naapureiden, kuin asiantuntijoiden ja viranomaisten. Erityisen vaikuttamisoikeuden haltijoita tulee olla naapurit ja lähialueen muut asukkaat. Oikeudenmukaisuuden toteutuminen on lopullisesti tuomioistuinten ratkaistavissa

● 5.3 Kiinteistön hoito

Ylläpidon ja kunnossapidon valvonta on sananlaskunkin mukaan jokaisella: "Kukin hoitakoon oman ovensa edustan". Käytännössä paras on talonmies, jota avustaa erikoiskorjaus- ja erikoishuolto-yhtiö. Alueellista kokonaisvalvontaa ei pidä ostaa kiinteistön ulkopuolisilta, sillä siellä valvontavastuu hämärtyy, vaikka vakuutukset toimisivatkin (ja ehkä juuri sen takia).

● 5.4 Lähimmäisten vastuu

Ennen vanhaan kun kukin hallitsi kulkunsa, oli vastuu jokaisen: "Ken viimeksi kulkee, se portin sulkee". Nykyään ei työnjaon, erikoistumisen ja teknologian aikana kukaan voi täysin itsestään vastata, mutta kohteliaalle ja varovalle sattuu harvemmin vahinkoja. Viranomaisen tai luottamushenkilön vastuu on veteen piirretty nykyaikana jopa Suomessa. Kiinteistön vastuu on korvausasioissa painava, ja sen kantavat käytännössä vakuutusyhtiöt. Elinympäristön laadulle ratkaisevinta lienevät kuitenkin naapurit, ystävät ja sukulaiset

● 5.5 Kirjalliset tavoitteet

Ilman tavoitteita ei ole valvottavaa vaan mielivaltaa. Valvonta on helpointa jos tavoitteet ovat kirjattuja, sovittuja ja mitattavia. Tavoitteiden toteutuminen on palkan edellytys. Oma-valvonta on halvinta, luottamuksen menetys kalleinta

● 5.6 Alueellinen ympäristön hoito

Alueelliset ympäristönhoidon auditoinnit tehdään rakennuslain 22. luvun (rakennetun ympäristön hoidon) kriteerien mukaisesti määräajoin. Kuntotarkastukset tehdään eri määräajoin eri alueilla. Korjaukset tehdään kiireellisyysjärjestyksessä

[[Rakennetun ympäristön hoito](#)]]
